

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 811.161.2(045.5)

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-3/03>**Афоніна І. Ю.**

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Ворошилова М. А.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ХУДОЖНІХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ ВІРША Т. Г. ШЕВЧЕНКА «ЗАПОВІТ» АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Стаття присвячена аналізу інтерпретації художніх засобів в англомовних перекладах вірша Т. Г. Шевченка «Заповіт». Автори досліджують та визначають засоби збереження неповторності Шевченкового слова англійською мовою. У дослідженні використано методи теоретичного та емпіричного узагальнення, метод перекладацького аналізу, за допомогою якого визначаються способи перекладу, перекладацькі прийоми та трансформації, які використовуються для досягнення еквівалентності художніх засобів. Семантико-стилістичний метод використано для виявлення стилістичної належності слів і словосполучень у досліджуваному творі; метод зіставлення дає можливість з'ясувати, чому перекладачі використали конкретний стилістичний варіант слова, словосполучення з низки можливих.

Здійснено порівняльний аналіз низки перекладів вірша Т. Г. Шевченка «Заповіт» (Ліліан Войнич, Віри Річ, Джона Віра). З'ясовано, що у перекладах влучно відтворено словесний, морфемний і звуковий повтори, вдало передано алітерацію. Доведено, що перекладачі зберегли своєрідність художньої та інтонаційної манери поета, незважаючи на те, що найбільша складність перекладу Шевченкової поезії полягає в закодованій у ній мовній картині світу на рівні реалій. Відтворення стилістичних фігур оригіналу (повтору, паралельних конструкцій, інверсій) у перекладах характеризується високим ступенем адекватності. Виявлено майстерність відтворення динамічно-мінливої ритміки твору, надзвичайної музикальності та пристрасності, збереження перекладачами художньої та інтонаційної манери поета.

На жаль, стислий обсяг запропонованого дослідження не дозволяє детально охопити всі прізвища майстрів Шевченкового слова на іншомовному ґрунті. Як видно з аналізу перекладацької лабораторії англомовних авторів, вдало відтворено потужну енергетику Шевченкового слова, силу його емоційної напруги, особливу поетичну форму його вірша. Серед найкращих перекладачів поезій Т. Г. Шевченка вирізняються Ліліан Войнич, Віра Річ і Джон Вір. Зауважимо, що перекладачі прагнули максимально точно відтворити український текст, вдаючись до стратегій компенсації та трансформації. Названі стратегії в перекладацькій діяльності були спрямовані на відтворення українського художнього простору.

Ключові слова: художній переклад, перекладацький аналіз, перекладацькі трансформації, алітерація, епітет, ритмомелодика, мовна картина світу.

Постановка проблеми. Поезія Т. Г. Шевченка перекладена багатьма мовами світу. Існує понад 500 перекладних версій поезії 147-ма мовами. Найвідоміший вірш Кобзаря «Заповіт» знають і в англомовному світі. Англійська мова представила Т. Г. Шевченка для світової читацької громади. У світовому літературному ареалі англомовні переклади українського поетичного слова є важливим чинником утвердження української нації, саме тому таке вагоме Тарасове слово.

Художня природа творчості Т. Г. Шевченка є постійним предметом уваги дослідників, діапазон розуміння якого досить широкий, що зумовлено, зокрема, універсальністю вираження його генія. У статті висвітлюється динаміка сприйняття творчості Т. Г. Шевченка в англомовному культурному просторі. Цей процес охоплював різні фази становлення англомовної Шевченкіани.

Актуальність теми цієї розвідки зумовлена тим, що відчувається необхідність в узагальненні

існуючого матеріалу та обґрунтуванні перекладацьких методів відомих перекладачів. Високий рівень перекладацької майстерності торкається питань не лише відтворення загального змісту твору, а й стилістичного світогляду автора. У цьому плані в різночасових перекладах маємо чимало цікавих знахідок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ю. Тьопенко у своїй розвідці щодо сприйняття Т. Г. Шевченка в англomовному культурному ареалі зазначає, що поява його творчості в англomовному світі вплинула на процес рецепції української літератури та культури. Саме перекладацька діяльність у галузі україністики сприяла поширенню творчості Т. Г. Шевченка – маркера української ідентичності [9]. Т. Зарицька звертає увагу на подальші кроки освоєння поезії Т. Г. Шевченка в перекладах Віри Річ, оскільки вона змогла зберегти бездоганну художню форму оригіналів, стильове розмаїття, ритміко-інтонаційне звучання першотвору [3]. Н. Кушина зосереджує увагу на аналізі перекладів творів Т. Г. Шевченка, а саме на відтворенні стилістичних фігур: повтору, паралельних конструкцій, інверсій [7]. Д. Дроздовський аналізує шевченківський дискурс у перекладацькому і літературно-критичному доробку Віри Річ, перекладацькі стратегії якої орієнтовані на адекватне, максимально наближене відтворення шевченківського оригіналу англійською мовою [1].

Суттєвий внесок у розгортання дослідницьких і перекладацьких спроб, які сприяли поширенню творчих надбань Тараса Шевченка в англomовному просторі, зробили, на думку Р. Зорівчак, «славісти (Кларенс Огастес Меннінг, Ватсон Кіркконел, Костянтин Генрі Андрусисин, М. Найдан), перекладачі (Олександр Івах, Джон Вір, Персі Поль Селвер, А. Біленко, П. Фединський), аматори (Е. Дж. Гантер, Г. Любач-Пізнак), видатні літературні особистості, зокрема Етель Ліліан Войнич і Віра Річ» [4, с. 211; 5].

Постановка завдання. Метою статті є порівняльний аналіз інтерпретацій художніх і перекладацьких засобів збереження неповторності Шевченкового слова в англomовних перекладах вірша Т. Г. Шевченка «Заповіт». Поставлена мета досягається через розв'язання таких завдань: 1) опрацювати фундаментальні розвідки, присвячені англomовній поетичній Шевченкіані; 2) обґрунтувати теоретико-методологічні засади дослідження; 3) провести порівняльний аналіз художніх засобів в англomовних перекладах першотвору Т. Г. Шевченка «Заповіт» найбільш відомими перекладачами – Е. Л. Войнич, Джоном Віром, Вірою Річ; 4) оцінити спорідненість відтворення твору.

Під час дослідження застосовувалися такі методи: метод теоретичного та емпіричного узагальнення, метод перекладацького аналізу, семантико-стилістичний метод, метод зіставлення.

Виклад основного матеріалу. У художньому перекладознавстві розроблено методики дослідження художніх засобів. Вірші Т. Г. Шевченка завжди насичені багатьма художніми засобами (алітерація, епітети). У «Заповіті» простежується широке використання постійних епітетів, зрозумілих кожному українцю на «генетичному» рівні. Алітерований фрагмент висловлення може передавати емоції автора або персонажа. Алітерація в поезії Т. Г. Шевченка набуває особливо виразних рис. Неодмінним художнім засобом у віршах Кобзаря є епітет. Особливо багато в творчості поета постійних епітетів, які традиційно супроводжують предмет, закріплюючись за ним, в межах певного художнього стилю. Наприклад, якщо це *step*, то він майже завжди *широкий*, а *море* – *синє*. У творах Т. Г. Шевченка часто зустрічаються географічні реалії: *step*, *гай*, *лан*, які виражають типово українські природні краєвиди.

Як зазначав В. Коптілов, «багато важить вміння перекладача відчутти й відтворити стилістичний колорит оригіналу, знайти слово, яке було б доречним у фразі саме цього письменника» [7, с. 148]. В. Кикоть стверджує, що «у перекладі особлива увага має приділятися співвідношенню стилістичних, жанрово-інваріантних і жанрово-змінних компонентів, критеріям стилістичної і жанрової адекватності / неадекватності вихідного тексту і тексту перекладу» [7, с. 151]. Отже, складність перекладу Шевченкового слова полягає у відтворенні етнокультурних реалій, які здебільшого включають назви елементів побуту, життєвого укладу, звичаїв, вірувань, національних символів, історичних алюзій, словесних образів.

Англomовна україніана має 200-річну історію і налічує десятки імен перекладачів і сотні майстерних перекладів. Переклади «Заповіту» були зроблені у різні роки різними письменниками-перекладачами. Розглянемо три переклади «Заповіту», які належать Е. Л. Войнич, Вірі Річ і Джону Віру. Кожен із цих перекладачів зробив вагомий внесок до української літератури. За основу порівняльного аналізу взято повний переклад вірша Етель Ліліан Войнич, переклад Івана Вив'юрського (Джона Віра) та переклад Фейт Елізабет Джоан Річ (Віри Річ).

Перший рядок вірша «*Як умру, то поховайте...*» має різні переклади-інтерпретації. У Джона Віра знаходимо – *When I am dead, then bury me* [15].

Перекладач використав пасивний стан (Simple Passive voice), що трохи відрізняється від оригіналу, але загалом має той же зміст. Джон Вір переклав другу частину рядка дослівно *поховайте – bury me*. Віра Річ пропонує *When I die, then make my grave* [6]. Перекладачка використала умовну конструкцію першого типу, але замінила сполучник *if* (якщо) на *when* (коли), бо в англійській мові сполучник *when* в умовних конструкціях використовується для висловлення впевненості у тому, що відбудеться. *Make my grave* – описовий спосіб перекладу лексеми *поховайте*. Тож варіант перекладу Віри Річ дуже влучний. В обох перекладах прислівник *then* (із конотацією *після та до того ж*) відповідає сполучнику *to* (спонукальний спосіб вживається при проханні, пропозиції виконати якусь дію) в оригіналі. Ліліан Войнич інтерпретує перший рядок так: *Dig my grave* [14]. Вона, як і Віра Річ, застосувала описовий спосіб перекладу лексеми *поховайте*. На нашу думку, найвлучнішим є переклад Віри Річ, оскільки є відповідність граматичного часу, передано семантику сполучника, а застосування найпоширенішої перекладацької трансформації (описового перекладу) не відділяє переклад від першотвору.

Зміст рядків «*поховайте мене на могилі*» означає бути похованими на кургані – символи козацької доблесті, тобто повторити долю захисників свого краю. У своєму перекладі Джон Вір використав слово “*My tomb upon a grave mound high*”, що дослівно перекладається як курган [15]. Віра Річ використала теж саме слово “*High on an ancient mound*” [12, с. 15]. Ліліан Войнич використала слово “*Dig my grave and raise my barrow*” [14, с. 15], яке також перекладається як курган. Але семантика цих англійських слів різниться: *mound* – велика купа землі, каміння, а *barrow* – велика споруда, що складається з купи ґрунту над місцем, де люди були поховані в давнину [10]. Тому переклад Ліліан Войнич більш точно передає символічний зміст рядка оригіналу.

У рядках «... *Серед степу широкого ...*», «... *Щоб лани широкополі ...*» використаний постійний епітет *широкий степ* та українські географічні реалії (лани, кручі). У перекладі Джона Віра “... *Amid the splendid plain, So that the fields, the boundless steppes ...*” [15], бачимо слова *plain* – велика площа рівнинних земель, що відповідає реалії *лан* – безліса рівнина, рівний, широкий простір, поле; слово *steppe*, яке є повним еквівалентом нашого степу – великий безлісий, вкритий трав’янистою рослинністю, рівнинний простір, із прикметником *boundless* – безмежний, що загалом

відтворює конотацію українського прикметника *широкий*, бо в постійному епітеті він вказує на безкрайність, безмежність.

Переклад Ліліан Войнич “... *A fair land and wide, I will lie and watch the cornfields ...*” [14] містить лексему *land* (територія, яка може використовуватися для певних цілей, таких як землеробство або будівництво, поверхня землі, не вкрита водою) разом із прикметниками *fair* (справедливий, чесний) and *wide* (широкий); тут же знаходимо лексему *cornfields* – поле, яке використовується для вирощування кукурудзи. Враховуючи все зазначене вище, можна припустити, що, скоріше за все, перекладачка замінила українську реалію *степ* на канадсько-індіанську реалію *кукурудзяне поле*.

Переклад Віри Річ теж не різниться із першотвором “*In steppeland without bound: Whence one may see wide-skirted wheatland*” [13]. *Steppeland* – складений іменник – *steppe* (*степ*) і *land* (*земля, територія*). Можна сказати, що це еквівалент нашого степу. Замість прикметника *boundless* Віра Річ використала прийменник з іменником *without bound* (без меж), що також відтворює конотацію українського прикметника *широкий*. *Wheatland* – теж складений іменник – *wheat* (*пшениця*) та *land* (*земля, територія*), який можна перекласти як *лан*, бо синонімом до цієї лексеми є *поле* (пшеничне також). Складний прикметник *wide-skirted*, утворений сполученням основи прикметника *wide* (*широкий*) та іменника *skirt* (*спідниця*) з додаванням суфікса *-ed*, може бути еквівалентом до слова *широкополі*. Тому переклади Джона Віра та Віри Річ більш близькі до оригіналу, оскільки вони не замінювали жодної реалії та вдало відтворили постійний епітет.

Переклад рядка «*І Дніпро, і кручі*» дуже різниться в авторів. *Круча* – високий стрімкий берег; урвище. Джон Вір використав описовий метод “*The Dnieper’s plunging shore*” [15]. Прикметник *plunging* має семантику «яка стрімко обривається», так він передає властивість іменника *круча*. Переклад Ліліан Войнич має варіант “*By the Dnieper-side*” [14]. Іменник *side* вказує, що це край річки, тобто берег. Перекладачка передала тільки назву річки та берег. У Віри Річ знаходимо такі рядки “*Dnipro’s steep-cliffed shore*” [11]. Складний прикметник *steep-cliffed*, утворений сполученням основи прикметника *steep* (що підіймається або падає під різким кутом) та іменника *cliff* (висока ділянка скелі з дуже крутою стороною, часто на узбережжі) з додаванням суфікса *-ed* є найточнішим еквівалентом реалії *круча*. Наступні рядки містять багато цікавих інтерпретацій.

Порівняльний аналіз перекладацьких рішень

Т. Г. Шевченко	Переклад Ліліан Войнич	Переклад Джона Віра	Переклад Віри Річ
«Поховайте та вставайте, Кайдани порвіте І вражою злою кров'ю Волю окропіте».	“Bury me, be done with me, Rise and break your chain , Water your new liberty With blood for rain”.	“Oh bury me, then rise ye up And break your heavy chains , And water with the tyrants’ blood The freedom you have gained”.	“Make my grave there – and arise , Sundering your chains , Bless your freedom with the blood Of foemen’s evil veins!”

Як бачимо, Джон Вір і Ліліан Войнич переклали *поховайте мене* дослівно, а Віра Річ зробила повторення, як і в першому рядку. Надалі Джон Вір і Ліліан Войнич використали лексему *rise* (підійматися; ставати могутнім), а Віра Річ – схожу лексему *arise* (здійнятися, постати). Обидва переклади є вдалим, оскільки Шевченкове *вставайте* – це заклик до розбудови нового вільного суспільства.

У рядку «Кайдани порвіте» Ліліан Войнич використала такі еквіваленти: порвати – *break* (змусити щось раптово розділитися, пошкодити) та кайдани – *chain* (ціпок, факт чи ситуація, яка обмежує свободу людини). Джон Вір також використав слово *break*. На відміну від Ліліан Войнич, Джон Вір і Віра Річ використали іменник *chain* у множині – *chains*, щоб український та англійський варіанти співпадали за числом. Віра Річ переклала *порвати*, використовуючи еквівалент *sunder* – розбити щось на частини, що теж є вдалим рішенням.

Джон Вір і Ліліан Войнич переклали слово *окропіте* (дія за значенням *зволжувати, зрошувати щось; розпорюшувати рідину на дрібні краплі; оббризкувати*) дієсловом *to water* – *поливати щось рідиною*, а Віра Річ для відтворення лексеми *окропіте* віднайшла в англійському глобальному вертикальному контексті поняття, яке символізувало б духовне очищення [1] і зупинилася на лексемі “blestian”, яка прийшла в англійську мову 1500 років тому з мови германських племен. Згодом це поганське слово піддалося християнізації і трансформувалося в “bless”, що добре слугує їй [4, 5, 8].

Іменник *воля* Ліліан Войнич переклала іменником *liberty* – *свобода* та *воля*. Той самий іменник Джон Вір і Віра Річ переклали іменником *freedom* – *свобода, воля*. Обидва іменники мають однакову конотацію та є повним еквівалентом українського іменника *воля*.

При перекладі рядка «І вражою злою кров'ю» перекладачі застосували різні інтерпретації. Джон

Вір використав іменник (у перекладі іменник стоїть у присвійному відмінку – *tyrants'* (Possessive case) *tyrant* (*правитель, який має необмежену владу над іншими людьми і використовує її несправедливо й жорстоко*), що передає прикметники першотвору, настрої заклик, боротьби проти ворогів-експлуататорів, катів українського народу [15]. Віра Річ використала іменник *foemen* (*ворог*) та прикметник *evil* (*злий*). Замість використання присвійного відмінка (Possessive case) Віра Річ використовує прийменник *of*, який відповідає українському родовому відмінку [11, 12]. Ліліан Войнич переклала цей рядок по-іншому – “*With blood for rain*” [14]. У перекладі відсутні прикметники, які наявні в оригіналі твору.

Зміст останніх рядків «Не забудьте пом'янути; Незлим тихим словом» означає не згадувати про когось погано. Переклад Ліліан Войнич: “*May be, sometimes, very softly; You will speak of me?*” [14]. У її перекладі прикметники *незлий, тихий* замінено прислівником *softly* (*ніжно, не голосно*). *Пом'янути* відтворено фразою *to speak of* (*згадувати*), ця фраза підкріплена виразом *maybe* (*можливо*) та прислівником *sometimes* (*інколи*). Перекладачка загалом реалізувала зміст оригіналу, але не звернула уваги на наказовий спосіб дієслова в оригіналі. Віра Річ відтворила цей рядок як “*Do not forget, with good intent; Speak quietly of me*” [13]. Перекладачка використала фразу *with good intent* (*із гарним / добрим наміром*), яка гарно описує український прикметник *незлий*, та прислівник *quietly* (*тихо, не голосно*). Також Віра Річ передала наказовий спосіб дієслова, який є невід'ємним елементом цього твору. Джон Вір наводить такий переклад – “*With a softy spoken, kindly words; Remember also me*” [15]. Перекладач також використовує прислівник *softly* (*ніжно, не голосно*). Він вдався до антонімічного перекладу та використав прислівник *kindly* (*ласкаво*).

Р. Зорівчак вважає переклад «Заповіту» Ліліан Войнич «найкращим серед перекладів» [4, с. 284].

Очевидно, що точному відтворенню поезії сприяли музична обдарованість письменниці і її розуміння революційно-демократичного світогляду великого українського поета, бунтарської суті його творчості, адже перекладачка брала участь у революційних процесах. Їй був близький дух Шевченкових рядків.

Милозвучність – одна з провідних властивостей української мови, за допомогою якої наша солов'їна мова набуває особливої співучості, музикальності. Милозвучною можна назвати й англійську мову. Народ не дарма ототожнює Т. Г. Шевченка із кобзарем, спів якого сприймається на слух. У своїй творчості поет використовує винятково широку гаму мовностилістичних засобів, які надають його віршовим текстам особливої образності й виразності. Одним із таких елементів звукової організації художньої мови є звуковий повтор, алітерація.

Таблиця 2

Приклади алітерації

1. «...Серед степу широкого, На Вкраїні милій, Щоб лани широкополі, І Дніпро, і кручі Було видно, було чути, Як реве ревучий...»	2. «...Кайдани порвіте І вражою злою кров'ю Волю окропіте...»
--	---

Нижче наведено відтворення усіх перекладачів. Можна сказати, що в усіх перекладах вдало передана алітерація. Перекладацьке розуміння підґрунтя мелодики поезії Т. Г. Шевченка гарно відтворило ритміку вірша в англійських перекладах. У сучасній англійській мові під алітерацією розуміється не тільки повтор початкових звуків, але й звуків у середині слова, багаторазове повторення не тільки одного звуку, а й однакових та акустично подібних звуків і звукосполучень.

Висновки і пропозиції. Дослідження дало змогу встановити, що проаналізовані переклади повністю відтворюють першотвір, його художню своєрідність. У них адекватно відтворені почуття ритму, що додатково пояснює настрій вірша для читача оригіналу, а також вдало відтворені реалії української культури та краса Шевченкової мови.

Для англійських читачів Джон Вір намагався відтворити багатство Шевченкової поезії, адекватно сприймав аспекти поезії Кобзаря, відчував мелодійність і музикальність мовлення, по-сучасному бачив поетову образність. У більшості перекладів Джон Вір вдало віднайшов бажаний семантичний, образний і ритмічний відповідник Шевченкового слова.

У перекладі «Заповіту» Ліліан Войнич збережено контекстуальний зміст вірша, дбайливо відтворено мелодіку звучання поезії, художню форму. Письменниці вдалося передати своєрідність стилю оригінального твору завдяки таким прийомам як

Таблиця 3

Приклади збереження алітерації

Taras Shevchenko My Testament <i>Translated by John Weir</i> When I am dead, bury me In my beloved Ukraine, My tomb upon a grave mound high Amid the spreading plain, So that the fields, the boundless steppes , The Dnieper's plunging shore My eyes could see, my ears could hear The mighty river roar. Oh bury me, then rise ye up And break your heavy chains And water with the tyrants' blood The freedom you have gained. And in the great new family, The family of the free, With softly spoken, kindly word Remember also me.	T. Shevchenko The Testament <i>Translated by E. L. Voynich</i> Dig my grave and raise my barrow By the Dnieper-side In Ukraina , my own land , A fair land and wide . I will lie and watch the cornfields , Listen through the years To the river voices roaring , Roaring in my ears. Bury me, be done with me, Rise and break your chain, Water your new liberty With blood for rain . Then, in the mighty family Of all men that are free, May be sometimes, very softly You will speak of me?	T. Shevchenko Testament <i>Translated by Vera Rich</i> When I die, then make my grave High on an ancient mound, In my own beloved Ukraine, In steppeland without bound: Whence one may see wide-skirted wheatland , Dnipro's steep -cliffed shore, There whence one may hear the blustering River wildly roar. Make my grave there – and arise , Sundering your chains, Bless your freedom with the blood Of foemen's evil veins! Then in that great family, A family new and free, Do not forget, with good intent Speak quietly of me.
---	---	---

перенесення, повтори, риторичні звертання, збереження внутрішньої рими, а іноді й її заміна алітерацією та асонансами. З метою музичного перевираження строфи в перекладі є місця, які потребували від перекладачки відходу від оригіналу.

Особливо високої поетичної майстерності досягла Віра Річ при перекладі «Заповіту». Вона зберегла своєрідність художньої та інтонаційної манери поета при передачі особистих роздумів і полум'яних закликів до боротьби за волю. Пере-

кладачка майстерно відтворила багатство змісту та своєрідність стилю, динамічно-мінливу ритміку твору, а також постійні переходи від одного розміру до іншого, зумовлені бажанням автора якомога точніше передати власну думку, почуття та настрої.

Перспективу цієї статті вбачаємо у тому, що творчий доробок найважливіших англійських перекладачів Шевченкового слова потребує активнішої популяризації, засвоєння його творчої спадщини крізь призму художнього перекладу.

Список літератури:

1. Дроздовський Д. Віра Річ: ...in Memoriam: до дня пам'яті перекладачки української літератури, члена Міжнародної ради журналу «Всесвіт». *Всесвіт : журнал іноземної літератури*. 2010. № 1/2. С. 227–231. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/691/41/> (дата звернення: 27.11.2020).
2. Дзюба І. Тарас Шевченко. *Шевченко Т. Вибрана поезія. Живопис. Графіка = Shevchenko T. Selected poems. Paintings. Graphic works* / Пер. Віра Річ. Київ, 2007. С. 5–45.
3. Зарицька Т. Новий етап освоєння поезії Тараса Шевченка: переклади Віри Річ. *Шевченкознавчі студії*. 2013. Вип. 16. С. 283–291. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Shs_2013_16_35 (дата звернення: 27.11.2020).
4. Зорівчак Р. Сприйняття особистості та творчості Тараса Шевченка у Великій Британії (Частина 1). *Всесвіт*. 2011. № 3-4. С. 211–215. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/862/41/> (дата звернення: 30.11.2020).
5. Зорівчак Р. Сприйняття особистості та творчості Тараса Шевченка у Великій Британії (Частина 2). *Всесвіт*. 2011. № 5-6. С. 215–227. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/862/41/> (дата звернення: 30.11.2020).
6. Косів Г. Віра Річ. Творчий портрет перекладача. Львів, 2011. 264 с.
7. Кушина Н. І. Поезія Тараса Шевченка в перекладах Віри Річ. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 3. С. 146–156. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2464/Kushina.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 26.11.2020).
8. Недзвідський А. Коли перекладачі – однодумці з авторами. «Хай слово мовлено інакше ...». Проблеми художнього перекладу. Статті з теорії, критики та історії художнього перекладу / упоряд. В. Коптілов. Київ, 1982. 295 с.
9. Тьопенко Ю. Тарас Шевченко в англійському культурному ареалі: крізь «парадокси рецепції» до дилем інтерпретації. *Шевченкознавчі студії*. 2014. Вип. 17. С. 347–355. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/3453/1/20161226_Tyopenko_347-355.pdf (дата звернення: 26.11.2020).
10. Шевченко Т. Вибрана поезія. Живопис. Графіка = Shevchenko T. Selected poems. Paintings. Graphic works / Пер. Віра Річ. Київ, 2007. 608 с.
11. Шевченко Т. «Заповіт» мовами народів світу. Київ, 1960. 95 с.
12. Шевченко Т. Кобзар = Shevchenko T. The essential poetry / Пер. М. Найдана = Transl. by M. Naydan. Львів, 2014. 112 р.
13. Shevchenko T. Kobzar / Transl. by Vera Rich; introduced and compiled by R. Zorivchak. Kyiv, 2013. 336 p.
14. Voynich E. L. Six Lyrics from the Ruthenian of Taras Shevchenko, also The Song of the Merchant Kalashnikov from the Russian of Michail Lermontov. Rendered into English verse with a biographical sketch by E. L. Voynich. London, 1911 (the Vigo cabinet series), № 86. 63 p. URL: <https://archive.org/details/sixlyricsfromrut00shevrich/page/n7/mode/2up> (дата звернення: 27.11.2020).
15. Weir J. Selected Works: Poetry and Prose. With Reproductions of Paintings by Taras Shevchenko. Moscow, 1964. 468 p.

Afonina I. Yu., Voroshylova M. A. INTERPRETATION OF ARTISTIC MEANS WHILE TRANSLATING TARAS SHEVCHENKO'S "ZAPOVIT" ("TESTAMENT") INTO ENGLISH

This article deals with the analysis of interpretation of artistic means in English translations of T. Shevchenko's "Testament". The authors examine and determine the means of preserving the uniqueness of Shevchenko's word in the English language. The study is based on methods of theoretical and empirical generalization, method of translation analysis by which translation methods, techniques and transformations used to achieve equivalence in rendering artistic means. The semantic stylistic method is used to determine the stylistic relevance of words and word combinations in the poem under study; the contrastive analysis enables to determine why the translators have used a concrete stylistic variant of the word, word combination within the range of others.

Within the scope of the study a comparative analysis of a number of translations of Taras Shevchenko's "Testament" is carried out, namely: E. L. Voynich, Vera Rich and John Weir. It is found that verbal, morpheme and sound repetitions are accurately reproduced in translations as well as alliteration is successfully rendered. It is proved that the translators have preserved the originality of the poet's artistic and intonation style, despite the fact that the greatest difficulty in translating Shevchenko's poetry lies in the linguistic view of the world encoded in it at the level of realities. Reproduction of stylistic figures from the source language such as repetition, parallel constructions, inversions in the given translations is characterized by a high degree of adequacy.

It is found that the translators demonstrated the mastery of reproducing the dynamically changing rhythm of the poem, extraordinary musicality and passion, preservation the poet's artistic and intonation style. The concise scope of the proposed research does not allow to cover in detail all the names of the masters of Shevchenko's word in the Anglophone world. Based on the analysis of the translation laboratory of Anglophone authors, the article focuses on successful interpretation of the powerful energy of Shevchenko's word, the power of his emotional tension, the special poetic form of his poem. That is why E. L. Voynich, Vera Rich and John Weir stand out among the most gifted translators of the works by Taras Shevchenko. It is emphasized that the translators aimed to reproduce the Ukrainian text as accurately as possible resorting to the strategies of compensation and transformation. These strategies in translation activities were aimed at reproducing the Ukrainian artistic space.

Key words: *artistic translation, translation analysis, translation transformations, alliteration, epithet, rhythm, speech melody, linguistic world image.*